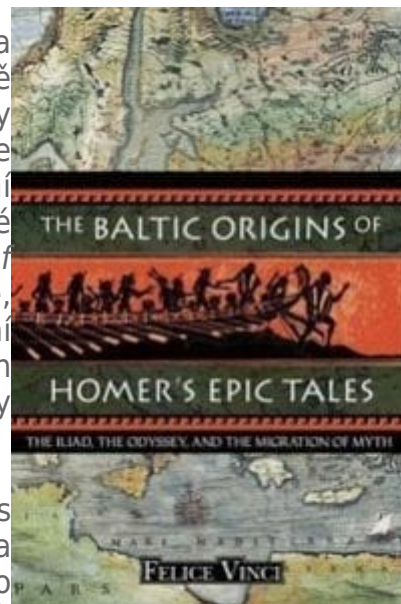

Autor: Felice Vinci

Podívejme se teď na umístění Tróje. V Iliadě je situována na pobřeží Hellespontu (dnes Dardanely), který je soustavně popisován jako „široký“ či dokonce „nezměrný.“ Můžeme tedy vyloučit, že by skutečně šlo o odkaz na Dardanelskou úžinu, kde leží město vykopané Heinrichem Schliemannem. Ztotožnění tohoto města s Homérovou Trójou dodnes vyvolává silné rozpaky: stačí jen vzpomenout na Finleyho kritiku v díle *World of Odysseus*. Ve skutečnosti odpovídá poloze řecko-římské Tróje, která ale podle Strabóna není homéřským městem: „Toto není místo starodávného Iliu.“ Dodává také, že v Homérových časech ležela tato pláň pod mořskou hladinou (což potvrdily vrty provedené v roce 1977).

Na druhou stranu středověký dánský historik Saxo Grammaticus ve svých *Gesta Danorum* často mluví o národě „Hellespontců“ a oblasti nazývané Hellespont, která se paradoxně podle všeho nachází na východním pobřeží Baltského moře. Mohlo by snad jít o Homérův Hellespont? Konkrétněji jej můžeme ztotožnit s Finským zálivem, geograficky srovnatelným s Dardanelami (jelikož oba zálivy leží na severovýchod od svých mořských pánví). Jelikož se Trója podle textu Iliady nachází severovýchodně od moře (další důvod pro zpochybnění Schliemannem vykopaného města jako homéřské Tróje), zdá se přiměřené pro účely toto výzkumu zabývat se oblastí jižního Finska, kde se stýká Finský záliv s Baltem. Tady, západně od Helsinek, nalezneme řadu místních jmen pozoruhodně připomínajících ty z Iliady a především jména trojských spojenců: Askainen (*Askánie*), Reso (*Rhesus*), Karjaa (*Kárie*), Nästi (*Nastes*, náčelník Káriů), Lyökki (*Lýkie*), Tenala (*Tenedos*), Kiila (*Cilla*), Kiiikoinen (*Kikoni*), etc. Leží tu též Padva, která připomíná italskou Padovu (Padua), založenou dle legendy Trójánem Antenorem v kraji Veneto. (I „Eneti“ či „Veneti“ patřili mezi spojence Trójanů.) Co víc, místní jména Tanttala a Sipilä (mytický král Tantalos, známý pro svá muka, byl pohřben na hoře Sipylu) naznačují, že se celá záležitost neomezuje na homéřský místopis, ale podle všeho se rozprostírá přes celý svět řecké mytologie.

Tato místní jména nejsou mladšího původu, přestože jejich přesné stáří nelze snadno určit. Všechny psané dochované finské a skandinávské dokumenty, včetně těch nejstarších, jsou bohužel příliš mladé a žádné z nich se nedatují před rok 1000 n. l. Na rozdíl od Středomoří neexistují ve Skandinávii pro rekonstrukci místních jmen před tímto datem žádné psané záznamy. Přesto musíme považovat místní jména za důležitá, vyskytují-li se čteněji – což

Felice Vinci: The Baltic Origins of Homer's Epic Tales

snižuje možnost náhodné podobnosti – nebo pokud mají spojitost s geografickými, morfologickými a mytologickými prvky. Tato teorie využívá místní jména především jako vodítka, ale v zásadě se opírá hlavně o pozoruhodné geografické, morfologické, popisné a klimatické paralely mezi homérským světem a Baltem, k nimž nás přivedl Plútarchos.

Jak to tedy je s Trójou? Takřka uprostřed oblasti, napůl cesty mezi Helsinkami a Turku zjišťujeme, že město krále Priama přežilo achájské plenění. Jeho popis přesně odpovídá Homérovi: kopcovitá oblast nad údolím s dvěma řekami, pláň svažující se k pobřeží a vysočina v pozadí. Dokonce si po celý dlouhý čas zachovalo skoro nezměněné jméno. Dnes je „Toija“ mírumilovnou finskou vesnicí, která o své slavné a tragické minulosti vůbec nic neví.

Četné výpravy od 11. 7. 1992 potvrdily mimořádnou podobnost mezi popisem z Iliady a okolím Toije. Navíc jsme narazili na významné pozůstatky doby bronzové. S údivem jsme kvitovali místo zvané Aijala u pobřeží (které připomíná „*aigialós*“ – pláž), kde podle Homéra Achájové vytáhli na břeh své lodě. Kromě toho je jméno Halikonjoki (řeka Haliko) 20 km od Toije totožné s řeckým jménem „Halikos“ řeky Platani na jihozápadě Sicílie, která se vlévá do moře v oblasti nesmírně bohatých archeologických nálezů a mytických dokladů starořecké kultury.

Stručně řečeno morfologické rysy oblasti i geografické umístění finské Tróje sedí na mytologický popis jako ulité. To by mohlo vysvětlovat, proč bojovníky na trójské pláni často zahalila „hustá mlha“ a Odysseovo moře nikdy nevykazuje jasnou modř okolí řeckých ostrovů, ale vždy bývá „šedé“ a „mlhavé.“ V obou básních má počasí – mlha, vítr, déšť, nízké teploty a sníh snášejí se na pláň a dokonce na moře – velice málo společného se středomořským podnebím. Slunce a horko se objevují pouze výjimečně. Počasí bývá povětšinou nestálé do té míry, že v bronzu odění válečníci volají v bitvě po jasné obloze. Nacházíme se daleko od žhavých anatolských nížin. Odění Homérových postav je s tímto klimatem zcela v souladu: nosí tuniky a „tlusté, těžké pláště,“ které nikdy nesundávají, dokonce ani při hostinách. Takový oděv dokonale odpovídá nálezům dánských hrobů doby bronzové – až do takových podrobností, jako kovová brož spínající plášť na rameni.

*Tento úryvek z knihy Felice Vinciho **The Baltic Origins of Homer's Epic Tales** vyšel na webu **Centro Studi La Runa**.*